

tanje se odnosi na mlade druge vjeroispovijesti koji su na satu vjeronauka jer iz raznoraznih razloga ne biraju kao svoj izborni predmet etiku. Što mislite o planu i programu za srednju školu iz 1991. godine, a što o priručnicima, sadržajima i jednom satu vjeronauka sa 600/700 učenika? Jedan vjeroučitelj pokriva jednu školu bez obzira koliko ima učenika. Molim vaš osvrt na te probleme.

Mirjana VUČICA: Prisutnost mladih druge vjeroispovijesti, po mom mišljenju, ne bi trebalo biti problem. Svakome tko se želi upisati na vjeronauk treba to i omogućiti i ni na jedan ga se način ne smije diskriminirati, ne smije ga se izdvajati i pružati priliku da se naglašava da je drugačiji u odnosu na druge polaznike vjeronauka. Pitanje motiva upisivanja kod tih mladih je prisutno. Tko uopće zna motive upisivanja mladih koji se izjašnjavaju kao katolici? Nikako ovdje ne bi trebalo ići za obraćenjem, već ponuditi, u toj dobi može i sâm donositi neke odluke. Plan i program pitanje je za sebe, a, koliko čujem, bit će prilike da se mi srednjoškolski vjeroučitelji sastanemo i tada ćemo detaljnije razgovarati. Teško je uspostaviti vezu sa svim župnicima od kuda sve djeca dolaze na vjeronauk. Mislim da bi tamo gdje vjeroučitelj živi mogao stvarati neki program za mlade. To nisu mladi iz škole, ali su mladi, to nije isto kao u osnovnoj školi.

Marijan GRADINŠČAK: Činjenica je da su mladi, posebno mislim na srednjoškolce, prilično problematična populacija. Ima ovdje predstavnika srednjoškolaca, bilo bi dobro njih čuti. Mi ih ne uspijevamo okupiti u onom broju koji bismo smatrali donekle dobrim. Što se tiče odnosa školskog vjeronauka i župne kateheze, mislim da će svaki vjeroučitelj na nenametljiv način mladoga upućivati na sakramente u njegovu župu, posebno na sakrament pomirenja. Što se tiče povratne informacije i komunikacije sa župnikom, u svom iskustvu imam lijepu suradnju s vjeroučiteljima koji su djelovali na školama unutar župe. Barem jedanput mjesečno nalazili smo se, razmjenjivali informacije i donosili planove što možemo dalje zajednički raditi, bilo u osnovnoj bilo u srednjoj školi, i to je ta mogućnost povratne informacije vjeroučitelja i župnika. Ako to već župnik sâm ne provodi, onda su tu vjeroučitelji koji ga moraju potaknuti da to učini.

Valentina MANDARIĆ: Pitanje za vlač. Marijana Gradinščaka. Čulo se da smo pomalo pesimistični, da nije tako loša situacija. Zna se da grad Zagreb ima 60.000 srednjoškolaca i 50.000 studenata i mladih koji rade, a na jednom godišnjem susretu mladih ne može se skupiti više mladih nego što je bilo. Moje pitanje bi bilo gdje vi vidite problem.

NAKON PREDAVANJA M. VUČICE I M. GRADINŠČAKA

Veronika VUKOJA: Vjeroučenici u srednjoj školi dolaze iz raznih okolnih mjesta ili čak iz drugih gradova. Što predlažete, kako da se vjeroučitelj poveže sa župom? Mislim da nam je nužno imati povratnu informaciju, da znamo kakve mlade imamo na vjeronauku. Drugo pi-

Marijan GRADINŠČAK: Problem vidim, možda prejednostavno, ali to je moje mišljenje, po prilici ovako: u Zagrebu se ne događa malo stvari za mlade, ali činjenica je da mi koji radimo s mladima premalo komuniciramo. Primjer: ako je povjerenstvo za pastoral mladih organiziralo hodočašće u Remete, a ja svojim propustom nisam obavijestio ljude koje sam trebao, tada se može očekivati manji broj mladih. Tek ponekad iz slučajnih razgovora doznamo da neka udruga, npr. "Frama", organizira festival u Krapini ili neku tribinu itd. Kada bi komunikacija bila bolja između nas unutar grada Zagreba, mogli bismo očekivati veći posjet mladih. Problem je ovdje srca i zalaganja nas samih. Čini mi se da ćemo, ukoliko i donesemo dobre programe za rad s mladima, uspjeti samo ako mladi vide da mi stojimo iza njih. Moje iskustvo u radu s mladima govori da kada se želi okupiti jedna grupa od 30 do 50 mladih, treba itekako puno raditi: svake nedjelje i svakog dana "vući" za rukav, i doći ako treba na tulum, i biti s njima, i pokatkad biti u njihovim očima "blesav i luckast". I tek možda nakon godinu, dvije ili tri prikupi se neka zajednica, ali samo kada vide da je nama do njih stalo. Za njih i s njima treba živjeti, i tu je negdje problem što se tiče okupljanja mladih na razini župe, a onda i na razini grada, biskupije itd. Spomenuo bih još da premalo koristimo medije.

Zlatko SUDAC: Pokušajmo najprije svojom osobom privući mlade, a onda ih pokušajmo "zapaliti", zainteresirati za osobu Isusa Krista. Imamo mlade koji su već uz Crkvu, njih zainteresirajmo sportom, nogometom, izložbama, tečajevima itd. Nama trebaju mladi koji će znati svjedočiti da pripadaju Isusu Kristu. Takvi mladi moraju osjetiti Duha Svetoga u svojem srcu, tada će oni doći i do onoga posljednjega, koji umire od droge ili neke ovisnosti, jer ima snage, ne on već Duh Sveti u njemu. Nama treba jezgra Duhom zapaljenih mladih, nama trebaju Duhom zapaljeni svećenici, tu je problem. Vjerujemo u moć molitve. Jedino Bog, jedino molitva i ništa više. Ništa ja ne vrijedim ako nisam s Bogom, mene danas-sutra nema, ali ako ih navežem na Isusa Krista, živjet će. Vratimo se na početke Crkve.

N.N.: Ne znam zašto je toliko pesimizma u nama, kao da zaboravljamo na onaj "kvasac" koji se mora događati. Radim u gimnaziji i na kraju školske godine imam običaj provesti anketu, pa tražim da se otvoreno izjasne o radu i o svemu. U anketi također bude mogućnost da poredaju neke vrednote koje smatraju bitnima. Ne znam što se događa da su Bog i vjera u studentskim danima tako nisko rangirani, imam dojam da je previše pesimizma. Ako je to odraz realnosti, onda je to u redu. Imam osje-

čaj nemoći kao da mi ne možemo ništa učiniti. Sudjelujem u skupini koja radi na suzbijanju ovisnosti i sprečavanju samoubojstava. Došli smo do zaključka koji pokušavamo i provoditi: mlade valja osposobiti da jedni drugima pomažu. Ponekad se čini da bismo mi njih htjeli okupljati i "filati", imam dojam da se borimo samo za to kako ih privući do Crkve.

Darija BOTA: Na temelju svoga sedmogodišnjeg iskustva školske vjeroučiteljice mogu potvrditi da školski vjeronauk ima i te kako važnu ulogu u odgoju i formaciji adolescentne dobi. Sretna sam što se nalazim u školi koja zna svoju odgojnu zadaću provesti u djelo. Svima nama, prosvjetnim djelatnicima, svrha je i cilj da mladima pomognemo u njihovom odrastanju. Kolegijalnost i suradnja na visokoj su razini: uz znanje i odgoj osobita se pažnja pridaje važnosti duhovno-vjerskog odgoja u životu mladića i djevojaka kao zdrave i zrele osobe. Škola ima neizostavnu odgojnu ulogu. Tu bih posebno spomenula i nove mogućnosti koje nam je donijela demokracija: organiziramo tribine na kojima se raspravlja i o religiji, a školski izleti sada više ne zaobilaze crkve i svetišta ni u Hrvatskoj ni u Europi. Vjerujem da smo svi mi koji smo zaposleni u školi poput niti koja je privukla dragog nam Papu u Split. Sedam godina za redom na trgu sv. Petra u Rimu moglo se na Cvjetnicu čuti: "Papa u Split, Papa u Split!" Papa je sve to pozorno slušao i na veliku našu radost ove nam je godine ispunio našu davnu i žarku želju.

Mirjana VUČICA: Ako mene pitate kako mlade zainteresirati za vrednote, mislim da se bez komplementarnog rada ne može ništa postići. Više predavača već je danas reklo kako su važne male zajednice. Mislim da je zbilja tako. Jer, u jednoj fazi mladi čovjek živi samo za svoje društvo i kako misli društvo, tako misli i on. Skeptična sam prema anketama. Nisam doduše sociolog, te ne znam koliko i kako bi se trebalo uzimati u obzir ankete. Naime, ponekad se u anketama mladi čovjek izražava onako kako misli da bi se trebao mlad čovjek izražavati. Pitanje je zaista koliko on to stvarno misli, jer kada se s njim razgovara, vidi se da on misli sasvim drugo nego što je napisao u anketi. Važno je formirati zajednice mladih, to se ne može u školi. Razredna zajednica nikada ne može postati zajednica mladih. Zajednica se veže uza župu, centar mladih, neki pokret itd. To je zajednica u kojoj se raste kao osoba u svim dimenzijama, gdje se onda počinje misliti kao što društvo misli, ali pozitivno.

Marijan GRADINŠČAK: Čini mi se da rječnik kojim se mi služimo unutar Crkve nije više blizak mladima, ali to ne znači da bismo morali upotrebljavati ulični govor. Negdje smo pogri-

ješili, jer ponekad mi se čini da je ovo sve što mi govorimo jedna velika propovijed, koju mladi ne razumiju, a i ne žele je prihvatiti. Mladi ne vole gotova rješenja. Antony De Mello je rekao: To je kao da ti netko prožvače hranu, pa ti je onda stavi u usta. Pogriješili smo u načinu izražavanja i u pristupu mladima. Mislim da ovaj kolokvij nije pesimističan. Više puta smo zaključili da radimo s mladima, ali da se ne radi koordinirano, i u tome ja vidim veliki problem. Postoje i udruge, vjeronauk u školi i dr. Treba udružiti sve snage, onda će rezultati biti puno drugačiji.

N.N.: Čuli ste za tezu koja govori da će vjernik 21. stoljeća biti mistik ili ga neće biti. Mislite li osobno da se u vjeronauku u školi premalo pažnje posvećuje oblikovanju duhovnosti, a više usvajanju dogmatike ili teorije, odnosno da se manje radi na konkretnoj vjeri za život.

Mirjana VUČICA: Mislim da nema premalo duhovnosti. Što je duhovnost? Vjeronauk u školi ima svoj karakter i funkciju. Ako im pomognemo da shvate vjerske istine i da pronalaze odgovore koje kršćanstvo nudi da ih zainteresira za Krista, zar se tako ne izgrađuje njihova duhovnost? Ako su u školi satovi vjeronauka satovi molitve, onda su oni promašeni. To je sigurno pomoć u duhovnosti, sigurno ne treba da nabrajam sve elemente koje mora zadovoljiti vjeroučitelj da bi to bio odgoj u vjeri. Približiti se, poticati, zdravo kritički promatrati, prosuditi duhove - i to je isto izgradnja duhovnosti.

Valentina MANDARIĆ: Što se tiče pesimistične situacije, daj Bože da sam ja u krivu, a da se situacija pokaže drugačijom. S obzirom na novi govor vjere, koji je spomenuo vlč. Marijan Gradinščak, također vidim da se tu nekako ne snalazimo u temeljnom načelu vjernosti Bogu i čovjeku. Imam pitanje za prof. Mirjanu Vučiću. Ima li problema s pretvaranjem teološkog u antropološki govor i osjeti li da se ponekad te interesne sfere mladih ne poklapaju s onim što im mi nudimo i posređujemo?

Mirjana VUČICA: Pretvaranje teološkog u antropološki govor se uči, nama nije stalo da to što govorimo prolazi mimo učenika. Što je to u teologiji što se ne tiče čovjeka? Sve se tiče čovjeka. Treba se prilagoditi. Svoje satove obično počinjem pitanjem. Mislim da su dvije stvari važne u radu s mladima. Prvo, treba da se naučimo čuti ili čitati i neizrečena pitanja. Drugo, moramo u njima poticati pitanja koja su važna, a oni ih još nisu svjesni. Problema ima, ali kada se spustimo na tu dob i kada pokušavamo "pretočiti" istinu, možemo naći i rješenja. Ponekad oni traže vrlo brze odgovore, a stvari traže vrlo ozbiljnu analizu. Tu treba biti

strpljiv i ne nasjedati, treba im pomoći da zagledaju dublje u probleme nego što je to iz početka izgledalo. Potreban je dijalog. Moramo se više učiti slušati, čuti mlade. Nemojmo izmišljati njihove probleme, oni će ih sami izreći. Treba da zajedno s njima stvaramo i usmjeravamo ih, i to je uloga vjeroučitelja.

Jozefina ŠKARICA: Još uvijek u zraku stoji pitanje zašto mladi ne znaju izabrati najbolje. Kao školski liječnik moram znati o kojoj dobi djece govorimo, jer mlad čovjek u pubertetu i ranoj adolescenciji ima svoj psihofizički razvoj, zaokupljen je spolnošću i to je na prvom mjestu. Na psihičkom polju zaokupljen je maštom i emocijama. Sve što mi njima govorimo kroz njih prolazi. Mislim da je glavna ipak obitelj, koja treba da živi vrijednosti. Vjeroučitelji u zajednicama im mogu pomoći da kroz one tričetiri godine njihova lutanja i traženja dođu opet k Bogu gdje su bili kao djeca. To je put razvoja. Vrijednosti mogu ponovo otkriti u onima oko sebe.

Blaž BOŽNJAKOVIĆ: Sestra Valentina je rekla da je jedna od karakteristika mladih subjektivizam, sve žele sami iskusiti, pa tek onda prihvaćaju ili odbacuju. Sve doživljavaju kroz konzumaciju i vole govoriti vrlo ne definiranim simbolima. Imam pitanje za mlade: da li oni sami sebe i okolinu zaista tako doživljavaju? Bilo bi dobro da opširnije iskažu svoja zapažanja. Može li se na ovom kolokviju izreći što Crkva može ponuditi mladima a da oni sami mogu konzumirati i da im to bude privlačno, da to zadrže, eventualno neke simbole: govorne, likovne, glazbene, gestikulaciju i sl.?

Katarina ZELIĆ: Htjela bih reći da je mlade najlakše animirati preko mladih. Župnici i vjeroučitelji uočavaju one koji su zaista zainteresirani za vjeru. Da ih se pouči, oni će to prenijeti ostalim mladima. Mladi lakše prihvaćaju ono što govore ljudi njihove dobi. Kada smo u svojoj sredini, mi mladi moramo upoznati ljude oko nas, npr. u razredu. Svaki smo dan s tridesetak ljudi u razredu, pristupimo tim ljudima prijateljski. Ako uspiješ dokazati da vjera nije samo teorija, već da to ima smisla, da to nije ono što je bilo prije 2000 godina, već da je to danas, oni će postupati u skladu s time. Što se tiče subjektivizma, mislim da je istina da su mladi dosta orijentirani na konzumizam. To je zato što mladi danas malo razmišljaju, trebalo bi ih naučiti da ne bježe od razmišljanja o sebi. Iz iskustva mog razreda uočila sam da oni koji su orijentirani na zadovoljstva jesu oni koji bježe od razmišljanja o svom životu. Tko god pokuša tražiti i razmišljati o smislu života, neće zabludjeti u konzumizam. Također mislim da bi trebalo posebno raditi s bračnim parovima, upućivati ih kako da rade sa svojom djecom. Ako se u

obitelji nađe kršćanska potpora, u takvoj se obitelji neće upadati u krizna stanja, drogu i sl.

Brigita PERIĆ: Mislim da ne bi trebalo opet počinuti iste greške na generaciji koja dolazi, već sada valja početi raditi. Dijete koje ulazi u pubertet treba uputiti u život. Kada dijete pita roditelje o spolnosti, pušenju, drogi itd., ne treba okretati leđa, jer je to pitanje života i neophodno je o tome pričati. Sada kada su problemi nastali, mislim da se mladi međusobno najbolje razumiju.

Tomislav VIDIĆ: Imam 25 godina i mislim da spadam u kategoriju mladih. Konzumizam. Jedino što bih htio, to je konzumirati povjerenje, da nam se dâ šansa da nešto napravimo. Imam neka pitanja. Koliki je odgojni element škole? Kažemo da je škola odgojno-obrazovni segment. Posebno me zanima vjeronauk. Govorimo o malim grupama, kvascu, župnim zajednicama, a i o školskom vjeronauku, posebno u srednjoj školi gdje mladi dolaze iz heterogenih sredina itd. Tu nešto ne "štima". Ili nam nije potreban školski vjeronauk, pa ćemo u župi imati zajednicu koja će okupljati mlade, ili ćemo je imati u školi. Govorilo se o ponudi, a imamo samo vjersko-religioznu kulturu. Spominjalo se kako se puno radi, ali gdje su rezultati? Što smo mi napravili s tim radom?

Irvin FILIPOVIĆ: Pitanje vlč. Marijanu Gradinščaku. Uloga Crkve u današnjem društvu je velika i mislim da može učiniti mnogo u animiranju mladih. Bez Crkve mladi ne mogu napraviti ništa, bez potpore župnika ili bilo kakve organizacije njihov se rad svodi na nulu. Evo primjera iz Ogulina: Crkva traži nešto materijalno, ali mislim da Crkvu treba najprije izgraditi iznutra. Zatvoren je *disco*. Događali su se neredi, pijančevanja, tuče. Tu policija nije mogla ništa. Crkva je zatražila da se zatvori *disco* i ona misli da je time riješila problem mladih. Što bi Crkva mogla napraviti? Trebala bi tražiti određene prostore. Nemojte misliti da se mladi mogu odreći sebe, oni jednostavno imaju potrebu slušati glazbu. Zašto danas sotoniziramo rock, rap i dr.? Zato jer to sve odmah povežemo s alkoholom.

Vlasta HORVATEK: Mislim da problem nije samo u mladima već i u roditeljima koji većinu svoga vremena posvećuju obvezama, poslu itd. Ne pružaju mladima primjer dolaskom na misu. Župnici mogu za mlade organizirati proslave rođendana i tzv. tulumе. Mislim da se i na taj način mladi mogu zabavljati, a ne samo odlaskom u *disco* klubove.

Matija STEPINAC: Kada se mladi nakon završenog školovanja u gradu vrata na selo, kakav je kontakt sa župnikom tamo gdje stanuju?

Mirjana VUČICA: Mi smo ušli s vjeronaukom u školu između ostalog i za to što je

bila takva situacija koju nismo smjeli propustiti. Mislim da vjeronaukom u školi možemo utjecati na stvaranje novog mentaliteta i to je vrlo važno. Pitanje je koliko ćemo mi pojedinca odgojiti u vjeri. Vjeronauk je samo karika u lancu, koja sama po sebi nije dovoljna. Zato ne bih suprotstavljala ta dva različita pristupa mladima: župu i školu.

Kroz škole treba ponuditi kulturu življenja koju nudi katolička vjera. Treba ući u strukture škole, koja je odgojna ustanova. Mi vjeroučitelji imamo prilike biti članovi školskih odbora i razrednici. Ne tako brzo, ali s vremenom se može osjetiti novo ozračje. Potreban je integralan odgoj. Za kompletan rast u vjeri nužne su male zajednice. Ne bih to isključivala, nego stvarala koplementarnost, jer ako je zakazala obitelj teško je odgajati. "Voli ono što vole mladi, pa da oni zavole što i ti voliš", rekao je don Bosco. Zašto se bojimo voljeti ono što vole mladi? Ne treba da volimo zlo koje čine, ali im se moramo približiti, nemojmo ih poistovjetiti s lošim stvarima koje čine. Unutar crkvenih prostora se treba i zabavljati. Ako mladi ispunjavaju samo jedan vid potreba, kao što su molitva i liturgija, a ne i druge, u njima će nastati shizofrenija, oni će imati druga društva koja će ispunjavati njihove potrebe. Mladi čovjek u jednom društvu mora naći sve.

Marijan GRADINŠČAK: Svaki vjeronauk, i školski i u župi, ima svoje područje, nema tu nikakve kontradiktornosti. Župni vjeronauk na područjima molitve, proučavanja Biblije, odgajanja za liturgiju i sakramente i dr., jest prostor koji mladom čovjeku, posebno srednjoškolcu, može dati što srednja škola ne može ili barem ne u tolikoj mjeri. Ovdje je spomenuto pitanje rezultata našeg rada i rečeno je da stvari nisu tako pesimistične. I nisu. S. Kušar je jednom rekao: Isus je preobratio samo jednog razbojnika na križu. O rezultatima rada moglo bi se još mnogo toga reći. Crkva može pružiti šansu mladima otvaranjem prostora gdje bi se zabavljali. Evo najnovijeg primjera iz Zagreba: osnovana je mala nogometna liga, mladi su igrali, a nakon toga ostali zajedno, slušali glazbu. Ili npr. nedavna kestenijada na Knežiji i tamošnje okupljanje studenata. Istina, neki tekstovi pjesama koje mladi slušaju ne odgovaraju ni ljudskim, a kamoli kršćanskim načelima, ali ne treba sve sotonizirati. Bio sam i na nekim koncertima i vidio da nije sve samo crno.